

Documentele Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe în cadrul celor cinci Conferințe Panortodoxe Presinodale

Anin-Alexandru Coste¹

Rezumat:

Pregătirile Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe au fost demarate la începutul secolului XX și au durat mult mai mult decât se crezuse inițial. Principalele discuții în această perioadă au fost cele legate de temele care urmau a fi discutate la Sfântul și Marele Sinod, acestea fiind definitive, în mare parte, în cadrul celor cinci Conferințe Panortodoxe Presinodale desfășurate la Chambésy. În acest articol am încercat să surprind evoluția documentelor începând cu anul 1976, atunci când a avut loc prima Conferință Panortodoxă Presinodală, și terminând cu anul 2015, anul desfășurării ultimei Conferințe Panortodoxe Presinodale.

Cuvinte-cheie:

Sfântul și Marele Sinod, Conferință Panortodoxă Presinodală, documente, Chambésy, teme, delegații

Idea organizării unui sinod general în Biserica Ortodoxă a apărut la începutul secolului XX, însă pregătirea acestuia a durat mult mai mult decât se preconizase inițial. Momente importante în acest proces de pregătire au fost cele din anul 1923 de la Conferința Interortodoxă de la Constantinopol, cele din anul 1930 de la Mănăstirea Vatoped, unde s-a întrunit o Comisie Interortodoxă pregătitoare, cele din anul 1936 de la Primul Congres al Facultăților de Teologie de la Atena, cele de la Conferința Ortodoxă de la Moscova din anul 1948 și cele patru Conferințe Panortodoxe, primele trei de la Rhodos în anii 1961, 1963, 1964 și cea de-a patra de la Chambésy din anul 1968.

¹ Pr. Drd Coste Anin-Alexandru, Preot paroh al Parohiei Ortodoxe „Șesu Mănăstirii” – Rozavlea, Episcopia Ortodoxă Română a Maramureșului și Sătmarului, doctorand al Facultății de Teologie „Andrei Șaguna” din Sibiu. E-mail: anin_coste@yahoo.com.

În urma acestei perioade îndelungate de pregătire a sinodului și, în special, a temelor care urmau a fi discutate în viitorul sinod, s-au organizat cinci Conferințe Panortodoxe Presinodale la Chambésy în anii 1976, 1982, 1986, 2009 și 2015, conferințe în cadrul cărora s-au discutat zece teme considerate cele mai importante pentru viața actuală a Bisericii Ortodoxe.

1. Prima Conferință Panortodoxă Presinodală de la Chambésy din anul 1976

Această conferință a avut loc între 21 și 30 noiembrie 1976, la care au participat treisprezece delegații, absentând Bisericile Georgiei și Albaniei. Delegația Bisericii Ortodoxe Române a fost formată din mitropolitul Iustin al Moldovei și Sucevei, Episcopul Antonie Ploieșteanul și preotul profesor Dumitru Popescu.² Președintele Conferinței a fost mitropolitul Meliton de Calcedon, conducătorul delegației Patriarhiei Ecumenice, iar secretar a fost mitropolitul Damaskinos de Traupolis.³

Conducătorii tuturor delegațiilor⁴ au avut o întvedere înainte de începerea propriu-zisă a conferinței, întvedere în cadrul căreia s-au hotărât punctele de pe ordinea de zi:

- „1. Revizuirea listei temelor pentru Sfântul și Marele Sinod;
2. Examinarea metodelor pentru pregătirea Sinodului;
3. Evaluarea dialogurilor de până acum cu Bisericile creștine și cu Consiliul Ecumenic al Bisericilor;
4. Studiarea sărbătoririi Paștilor la o dată comună de către toți creștinii”.⁵

² *** „Sesiunea ordinară a anului 1976 a Sfântului Sinod al Bisericii Ortodoxe Române”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 1-3/1977, p. 217.

³ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor panortodoxe din 1923 până în 2009 – Spre Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe*, Editura Basilica, București, 2013, p. 85.

⁴ Mitropolitul Metodios de Axum – Patriarhia Alexandriei
Mitropolitul Ignatie de Laodiceea – Patriarhia Antiohiei
Mitropolitul Ghermanos de Petra – Patriarhia Ierusalimului
Mitropolitul Filaret de Kiev și Galicia – Patriarhia Moscovei
Episcopul Stephan de Dalmația – Patriarhia Serbiei
Mitropolitul Iustin al Moldovei și Sucevei – Patriarhia Română
Mitropolitul Nicodim de Sliven – Patriarhia Bulgariei
Mitropolitul Chrisostom de Paphos – Biserica Ciprului
Mitropolitul Alexandros de Peristerion – Biserica Greciei
Egumen Simion Roumantcheuk – Biserica Poloniei
Mitropolitul Dorotei de Praga – Biserica Cehiei și Slovaciei
Arhiepiscopul Paul de Finlanda – Biserica Finlandei

⁵ *** „Sesiunea ordinară a anului 1976...” p. 217.

După acceptarea acestor puncte de pe ordinea de zi, au fost formate trei comisii de lucru. Primei comisii, prezidată de mitropolitul Iustin al Moldovei și Sucevei, i-a revenit misiunea de a studia și propune soluții pentru primele două puncte de pe ordinea de zi, acestea fiind și cele mai complicate. Cea de-a doua comisie s-a ocupat de punctul 3 de pe ordinea de zi, iar a treia comisie de lucru s-a ocupat de punctul 4 al ordinii de zi.⁶

În momentul în care discuțiile din cadrul primei comisii de lucru au intrat într-un ușor impas din cauză că fiecare Biserică dorea ca tema propusă de ea să fie inclusă pe ordinea de zi, mitropolitul Iustin al Moldovei și Sucevei a propus să fie selectate zece teme, iar selecția să se facă dintre temele care apăreau cel mai des pe listele tuturor Bisericilor. Astfel discuțiile au continuat și s-au aprobat următoarele teme:

1. Diaspora ortodoxă;
2. Autocefalia și felul în care trebuie proclamată;
3. Autonomia și felul în care trebuie proclamată;
4. Dipticele;
5. Problema noului calendar;
6. Impedimente la căsătorie;
7. Readaptarea prescripțiilor bisericești cu privire la post;
8. Relațiile Bisericilor Ortodoxe cu restul lumii creștine;
9. Ortodoxia și Mișcarea Ecumenică;
10. Contribuția Bisericilor Ortodoxe locale la realizarea idealurilor creștine de pace, libertate, fraternitate și dragoste între popoare și suprimarea discriminărilor rasiale.⁷

Toate aceste teme urmau să fie împărțite spre studiu Bisericilor Ortodoxe locale așa cum s-a stabilit la cea de-a patra Conferință Panortodoxă, însă regula aceasta a fost puțin nuanțată la prima Conferință Panortodoxă Presinodală, în sensul în care rezultatele unor Biserici asupra unor teme nu mai erau aprobate de sinoadele Bisericilor locale, decât după discutarea acestora în cadrul Comisiei pregătitoare și a Conferințelor Panortodoxe Presinodale. Acest aspect s-a adăugat regulii stabilite în 1968, deoarece, în momentul în care reprezentanții Bisericilor locale veneau la întâlnirile panortodoxe cu referate aprobate de sinoadele locale, aceștia nu mai putea accepta schimbarea acestora deoarece aveau valoare de hotărâri sinodale.⁸

Aplicându-se regula amintită mai sus, Bisericii Ortodoxe Române i-au fost repartizate spre studiu primele trei teme ale ordinii de zi: Diaspora ortodoxă;

⁶ †Antonie Plămădeală, „Opinii asupra pregătirii Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe”, în *Ortodoxia*, nr. 2/1977, p. 247.

⁷ †Antonie Plămădeală, „Opinii asupra pregătirii...”, p. 248.

⁸ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 93.

Autocefalia și felul în care trebuie proclamată; și Autonomia și felul în care trebuie proclamată.⁹

Cea de-a doua comisie de lucru, în raportul prezentat, a subliniat faptul că dialogurile teologice cu anglicanii, vechii-catolici și Bisericile Vechi-Orientale trebuie să continue, iar în legătură cu dialogul dintre ortodocși și luterani, comisia recomandă ca acesta să avanseze de la nivelul Bisericilor Ortodoxe locale în cadrul cărora se făcuseră foarte multe progrese în acest sens. Raportul comisiei mai recomandă începerea funcționării comisiei interortodoxe de dialog cu romano-catolicii, comisie deja înființată.¹⁰

În raportul celei de-a treia comisii s-a pus problema sărbătoririi Paștilor la aceeași dată de către toți creștinii, iar în acest sens s-a propus în același raport organizarea unei comisii de specialiști pentru pregătirea unui studiu avizat în legătură cu această problemă.¹¹

Prima Conferință Panortodoxă Presinodală s-a încheiat într-o atmosferă foarte optimistă, în primul rând datorită faptului că s-au clarificat cele zece teme care urmau să fie pregătite până la Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe, dezbătute și aprobate. De asemenea, această Conferință a fost un bun exemplu de colaborare interortodoxă și o manifestare a sinodalității în cadrul Bisericii Ortodoxe.¹²

2. A doua Conferință Panortodoxă Presinodală de la Chambésy din anul 1982

După aceste pregătiri urma să fie discutate și temele alese, iar această muncă a început la cea de-a doua Conferință Panortodoxă Presinodală convocată între 3 și 12 septembrie 1982 la Chambésy. Au fost prezente delegații ale Patriarhiei Ecumenice, al cărei conducător, mitropolitul Meliton de Calcedon, a fost și președintele ședințelor conferinței, ale Patriarhiilor Alexandriei, Antiohiei, Ierusalimului, Moscovei, Serbiei, României și Bulgariei, și delegații ale Bisericilor Ciprului, Greciei, Poloniei, Georgiei, Cehiei și Slovaciei și Finlandei.¹³

Temele care au fost trecute pe ordinea de zi sunt următoarele:

1. Impedimentele la căsătorie;
2. Readaptarea prescripțiilor bisericești privitoare la post, potrivit cerințelor epocii actuale;

⁹ *** „Sesiunea ordinară a anului 1976...”, p. 218.

¹⁰ †Antonie Plămădeală, „Opinii asupra pregătirii...”, p. 251.

¹¹ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 95.

¹² *Ibidem*, p. 98-99.

¹³ *Synodica*, VIII, „IIe Conférence Panorthodoxe Préconciliaire (Chambésy, 3-12 septembre 1982), les éditions du centre orthodoxe Chambésy, Geneve, 1994, p. 7-8: http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/SYNODHIKA_8.pdf (accesat în 20.11.2018)

3. Problema calendarului și a serbării comune a Paștilor de către toți creștinii;

4. Posibilitatea ca monahii rasofori să ajungă episcopi (problemă ridicată de către Biserica Ortodoxă a Bulgariei).¹⁴

În data de 4 septembrie 1982 a avut loc o întâlnire cu conducătorii delegațiilor în care s-a stabilit programul acestei conferințe, iar în data de 5 septembrie a avut loc deschiderea oficială, după săvârșirea Sfintei Liturghii în biserica Centrului Ortodox de la Chambésy.¹⁵

Pentru a putea fi elaborate textele proiectelor de hotărâri, s-au organizat patru comisii de lucru, în fiecare dintre acestea fiind câte un reprezentant al Bisericii Ortodoxe Române. Lectorul dr. Dan-Ilie Ciobotea, actualul patriarh al Bisericii Ortodoxe Române, a fost repartizat ca membru în comisia de lucru care s-a ocupat de problema normelor privitoare la hirotonia episcopilor.¹⁶

În legătură cu primul punct de pe ordinea de zi s-a stabilit că se poate săvârși prin pogorământ căsătoria între ortodocși și neortodocși, această problemă fiind prezentă mai ales în diaspora ortodoxă, cu condiția să fie botezați copiii unei familii de acest fel în credința ortodoxă. Căsătoriile între ortodocși și necreștini erau interzise conform Canoanelor Bisericii, însă fiecărei Biserici Ortodoxe locale i se lăsa libertatea de a decide, prin iconomie, în legătură cu unele situații specifice și ținând cont de nevoile pastorale locale.¹⁷

Discuția despre problema care era trecută la punctul doi de pe ordinea de zi a fost amânată pentru o a treia Conferință Panortodoxă Presinodală, deoarece viziunile asupra postului erau diverse de la o Biserică la alta și nu se dorea luarea unei decizii pripite în acest sens, decizie care putea duce la o mare tulburare în rândul credincioșilor.¹⁸

Pe lângă problema impedimentelor la căsătorie, un alt text care a fost definitivat la cea de-a doua Conferință Panortodoxă Presinodală a fost cel legat de calendar și sărbătorirea Paștilor la aceeași dată de către toți creștinii. Delegații prezenți la conferință au apreciat eforturile Secretariatului pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod în legătură cu problema sărbătoririi Paștilor la aceeași dată de către toți creștinii și eforturile legate de stabilirea unei date determinate științific de către specialiști în acest sens. Mai mult, a fost apreciată sărbătorirea Paștilor de către toți ortodocșii la aceeași dată, acesta fiind un semn al unității și al comuniunii. În legătură cu sărbătorirea Paștilor la aceeași dată cu toți ceilalți creștini părerea generală a fost că în

¹⁴ Lect. dr. Dan-Ilie Ciobotea, „Spre Sfântul și Marele Sinod al Ortodoxiei”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 11-12/1982, p. 942.

¹⁵ *Synodica*, VIII, „IIe Conférence Panorthodoxe...”, p. 9-15.

¹⁶ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 106.

¹⁷ Lect. dr. Dan-Ilie Ciobotea, „Spre Sfântul și Marele Sinod...”, p. 942.

¹⁸ *Ibidem*, p. 943.

acel moment credincioșii nu erau pregătiți pentru o astfel de schimbare, ci era necesară o importantă campanie de informare a acestora. Cu toate acestea, nu trebuia în niciun fel renunțat la hotărârea Sinodului I Ecumenic cu privire la această prăznuire.¹⁹

Cu privire la ultima temă de pe ordinea de zi, conferința a hotărât că atât monahii, cât și rasofoarii pot fi hirotoniți întru episcopi. Pe lângă temele de pe ordinea de zi, cea de-a doua Conferință Panortodoxă Presinodală a mai stabilit și temele care urmau a fi discutate la cea de-a treia conferință, după cum urmează:

1. „Readaptarea dispozițiilor bisericești privitoare la post;
2. Relațiile Bisericilor Ortodoxe cu restul lumii creștine;
3. Ortodoxia și Mișcarea Ecumenică;
4. Contribuția Bisericilor Ortodoxe locale la realizarea idealurilor de pace, libertate, frățietate și dragoste între popoare și înlăturarea discriminărilor rasiale”.²⁰

De asemenea, i-a fost trasată Comisiei pregătitoare sarcina de a întocmi un regulament al Conferințelor Panortodoxe Presinodale. Ajunși în acest punct s-a discutat puțin în contradictoriu cu privire la limba sau limbile folosite la discuțiile din cadrul Conferințelor și la acelea în care sunt întocmite documentele. Mitropolitul Kievului a propus ca, dacă tot a fost hotărâtă folosirea limbii ruse pe lângă cea greacă, să fie întocmite documentele și în această limbă, iar mitropolitul Georgios al Muntelui Liban a propus să fie utilizată și una dintre limbile de circulație internațională, cum ar fi limba franceză. Aceste propuneri au fost transmise Comisiei pregătitoare, iar, în timp, limbile oficiale ale Conferințelor Panortodoxe Presinodale au devenit greaca, rusa și franceza.²¹

3. A treia Conferință Panortodoxă Presinodală de la Chambésy din anul 1986

Cea de-a doua întrunire a Comisiei interortodoxe pregătitoare care a avut loc între 15 și 22 februarie 1986 a pregătit convocarea și întrunirea celei de-a treia Conferințe Panortodoxe Presinodale, care a avut loc tot la Chambésy între 28 octombrie și 6 noiembrie 1986. A fost păstrată ordinea de zi propusă la sfârșitul celei de-a doua Conferințe Panortodoxe Presinodale, iar delegațiile participante au reprezentat paisprezece Biserici Ortodoxe locale, fără Biserica Ortodoxă a Albaniei. Președintele ședințelor Conferinței a fost mitropolitul Hrisostom de Myra, cel care era și conducătorul delegației Patriarhiei Ecumenice.²²

¹⁹ *Ibidem*.

²⁰ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 109.

²¹ *Ibidem*, p. 110-111.

²² *Synodica*, X, „IIIe Conférence Panorthodoxe Préconciliaire” (Chambésy, 28 octobre-6 novembre 1986), les édition du centre orthodoxe Chambésy, Geneve, 2014, p. 9: http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/SYNODHIKA_10.pdf (accesat în 21.11.2018).

Această Conferință a început prin aprobarea Regulamentului Conferințelor Panortodoxe Presinodale elaborat în anul 1982 la cea de-a doua întâlnire a Comisiei interortodoxe pregătitoare. Regulamentul avea 19 articole împărțite în câteva secțiuni, după cum urmează:

- Introducerea (art. 1);
- Convocarea (art. 2 și 3);
- Tematica (art. 4);
- Compoziția: președintele – secretarul (art. 5-9);
- Lucrările conferinței (art. 10-12);
- Comisia interortodoxă pregătitoare (art. 13-15);
- Aprobarea textelor, luarea deciziilor, caracterul deciziilor (art. 16-19).²³

După aprobarea acestui regulament s-a trecut la discutarea generală a temelor propuse pe ordinea de zi, iar după această discuție s-au format comisii de lucru pentru fiecare temă. În cadrul discuțiilor generale, conducătorul delegației Bisericii Ortodoxe Române, mitropolitul Antonie al Ardealului, a atras atenția asupra faptului că formularea primului punct de pe ordinea de zi risca să scandalizeze credincioșii, deoarece se putea înțelege prin „readaptare” faptul că se va schimba învățătura despre post, ceea ce nu se dorea. În acest context, mitropolitul Antonie propunea să se vorbească despre importanța postului în viața credincioșilor.²⁴

După ce au fost prezentate rapoartele tuturor comisiilor de lucru s-au aprobat textele celor patru puncte de pe ordinea de zi, aceste texte având doar o valoare orientativă pentru Bisericile Ortodoxe locale, până ce erau aprobate de Sfântul și Marele Sinod și receptate de fiecare Biserică locală.²⁵

De asemenea, pe lângă aceste teme discutate și aprobate, s-a făcut recomandarea ca cea de-a patra Conferință Panortodoxă Presinodală să discute ultimele patru teme rămase dintre cele aprobate la prima Conferință din anul 1976. Acestea erau:

1. Diaspora Ortodoxă;
2. Autocefalia și modul ei de proclamare;
3. Autonomia și modul ei de proclamare;
4. Dipticele.²⁶

Pe lângă stabilirea temelor viitoarei Conferințe, s-au făcut recomandări și în legătură cu procedura care ar trebui urmată până la cea de-a patra Conferință. Astfel, era necesară primirea referatelor de la Biserica Greciei pentru primele trei teme și de la

²³ Pr. Viorel Ioniță, „A 4-a Conferință Panortodoxă Presinodală, Chambésy/Geneva, Elveția, 6-12 iunie 2009”, în *Studii Teologice*, nr. 2/2009, p. 237.

²⁴ †Antonie Plămădeală, „A treia Conferință Panortodoxă Preconciliară”, în *Biserica Ortodoxă Română*, nr. 9-10/1986, p. 38.

²⁵ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 118-119.

²⁶ Idem, „A 4-a Conferință...”, p. 238.

Biserica Ciprului pentru ultima temă, apoi acestea transmise tuturor Bisericilor locale împreună cu toate temele aprobate până atunci. Secretariatul pentru pregătirea sinodului era nevoit să aștepte răspunsuri și păreri asupra celor patru teme nediscutate până în acel moment în cadrul unei Conferințe Panortodoxe Presinodale, ca mai apoi să pregătească materialele pentru Comisiile interortodoxe pregătitoare. Se recomanda întrunirea mai multor Comisii interortodoxe pregătitoare în funcție de nevoile identificate, dată fiind complexitatea temelor care urmau a fi abordate și dificultățile care erau deja cunoscute în legătură cu acestea.²⁷

4. A patra Conferință Panortodoxă Presinodală de la Chambésy din anul 2009

Recomandarea celei de-a treia Conferințe Panortodoxe Presinodale cu privire la convocarea mai multor Comisii interortodoxe pregătitoare a fost urmată, astfel problema Diasporei ortodoxe a fost discutată în anii 1990 și 1993 în cadrul Comisiilor și în anul 1995 în cadrul unui Congres interortodox al canoniștilor, unde s-a formulat și un regulament al conferințelor episcopale ortodoxe din diaspora.²⁸ În acest context, documentul legat de Diaspora ortodoxă era pregătit pentru a fi discutat în cadrul unei Conferințe Panortodoxe Presinodale, însă celelalte trei nu erau pregătite, așa cum era recomandarea celei de-a treia Conferințe. Situația aceasta s-a prelungit până în anul 2008, atunci când a avut loc Sinaxa Întâistătorilor Bisericilor Ortodoxe Autocefale la Istanbul, Sinaxă în cadrul căreia s-a hotărât organizarea unei Conferințe Panortodoxe pentru discutarea problemei Diasporei Ortodoxe, această Conferință venind să dovedească progresul pe care îl face Biserica Ortodoxă în pregătirea Sfântului și Marelui Sinod²⁹.

După o lungă perioadă trecută de la cea de-a treia Conferință Panortodoxă Presinodală, între 6 și 13 iunie 2009 s-a desfășurat la Chambésy cea de-a patra Conferință Panortodoxă Presinodală la care au participat reprezentanți ai tuturor celor paisprezece Biserici Ortodoxe autocefale, participarea doar a Bisericilor autocefale a fost decisă la Sinaxa Întâistătorilor din anul 2009, luna martie.³⁰

În cadrul discuțiilor pe marginea temei Diasporei ortodoxe, un rol foarte important l-au avut membrii delegației Bisericii Ortodoxe Române. Episcopul Ciprian Câmpineanul a subliniat faptul că nu consideră oportună referința la canoane, deoarece

²⁷ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 235-236.

²⁸ *Synodica*, XII, „IVe Conférence Panorthodoxe Préconciliaire du Saint et Grande Concile” (Chambésy, 6-13 juin 2009), les édition du centre orthodoxe du Patriarcat (Ecuménique, Chambésy, Geneve, 2015, pag. 9 http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/SYNODHIKA_12.pdf (accesat în 21.11.2018).

²⁹ <http://ziarullumina.ro/mesajul-Intaistatorilor-bisericilor-ortodoxe-care-s-au-intru-nit-in-sinaxa-la-constantinopol-52222.html> (accesat în 22.11.2018).

³⁰ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 122.

aceste texte au fost adoptate de către Bisericile locale și nu mai este nevoie de nicio schimbare. Pe de altă parte, arhiepiscopul Ilarion de Volokolamsk a propus alte două modificări. Prima legată de caracterul consultativ al conferințelor episcopale, care a fost acceptată și prin susținerea Bisericii Ortodoxe Române, iar cea de-a doua cu privire la președintele acestor adunări care, conform propunerii, urma să fie ales dintre cei prezenți. Această a doua propunere nu a fost acceptată, președinții adunărilor episcopale urmând să fie reprezentanții Patriarhiei Ecumenice, iar în lipsa acestora, cei care urmau conform dipticelor. Mai mult, Biserica Ortodoxă Rusă, cu susținerea Bisericii Ortodoxe Române, a mai propus ca în cadrul acestor adunări episcopale deciziile să fie luate în unanimitate, propunere care a și fost acceptată.³¹

Cele două Biserici amintite anterior au mai solicitat să fie modificat textul din 1993 care prevedea interdicția de a mai fi înființate alte eparhii în diaspora. Această hotărâre nu putea rămâne valabilă datorită dezvoltării puternice a diasporei, mai ales pentru Bisericile din statele foste comuniste.

În urma acestei Conferințe Panortodoxe Presinodale au mai fost adăugate noi regiuni în lista adunărilor episcopale de până atunci. Așadar, lista finală conținea următoarele regiuni:

1. America de Nord și America Centrală;
2. America de Sud;
3. Australia, Noua Zeelandă și Oceania;
4. Marea Britanie și Irlanda;
5. Franța;
6. Belgia, Olanda și Luxemburg;
7. Austria;
8. Italia și Malta;
9. Elveția și Lichtenstein;
10. Germania;
11. Țările Scandinave (fără Finlanda);
12. Spania și Portugalia.³²

În perioada imediat următoare s-au format mai multe Conferințe sau Adunări Episcopale Ortodoxe în unele dintre zonele amintite mai sus, ceea ce a demonstrat, încă o dată, valoarea acestor întâlniri interortodoxe și faptul că este necesară continuarea acestora pentru rezolvarea panortodoxă a problemelor apărute în sânul Bisericii Ortodoxe.³³

³¹ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, „A 4-a Conferință...”, p. 242-243.

³² *Synodica*, XII, „IVe Conférence Panorthodoxe Préconciliaire...”, p. 258: http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/SYNODHIKA_12.pdf (accesat în 21.11.2018).

³³ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Hotărârile întrunirilor...*, p. 127.

5. A cincea Conferință Panortodoxă Presinodală de la Chambésy din anul 2015

Sinaxa Întâistătătorilor Bisericilor Ortodoxe autocefale s-a întrunit în anul 2014 și au hotărât să fie înființată o Comisie Interortodoxă Specială pentru pregătirea Sfântului și Marelui Sinod al Bisericii Ortodoxe. Această Comisie a avut trei întâlniri în cadrul cărora s-au discutat unele teme dintre cele 10 propuse în 1976. Odată tratate aceste teme, s-a considerat oportună convocarea celei de-a cincea Conferințe Panortodoxe Presinodale. În acest context, între 10 și 17 octombrie 2015 a avut loc, la Chambésy, această a cincea Conferință, cu participarea delegațiilor tuturor Bisericilor Ortodoxe autocefale³⁴.

Președintele Conferinței a fost mitropolitul Ioan de Pergam, care, din cauza unor probleme medicale, s-a retras din această demnitate, fiind înlocuit de mitropolitul Emmanuel al Franței. Temele care se doreau a fi adoptate prin consens la această Conferință au fost:

1. Autonomia și modul ei de proclamare;
2. Importanța postului și respectarea lui astăzi;
3. Biserica Ortodoxă și restul lumii creștine;
4. Contribuția Bisericii Ortodoxe la triumful păcii, dreptății, libertății, înfrățirii și iubirii între popoare și la abolirea discriminărilor rasiale și de alte feluri.³⁵

La propunerea delegației Bisericii Ortodoxe Ruse, ultima temă a primit un alt titlu, „Misiunea Bisericii Ortodoxe în lumea contemporană”. Pentru că celelalte modificări pe care această delegație le-a propus nu au fost acceptate cu privire la acest document, la sfârșitul Conferinței, așadar nu în timpul ședinței în care se discuta despre acest subiect, conducătorul delegației Bisericii Ortodoxe Ruse, mitropolitul Ilarion de Volokolamsk³⁶, nu a fost de acord să semneze acest document, fiind urmat și de către membrii delegației Bisericii Ortodoxe Georgiene.³⁷

Astfel, această a cincea Conferință Panortodoxă Presinodală a aprobat primele trei documente de pe ordinea de zi, iar cel de-al patrulea document și definitivarea tuturor celorlalte, cât și întocmirea unui regulament al Sfântului și Marelui Sinod, a rămas în sarcina Sinaxei Întâistătătorilor, care s-a desfășurat în anul 2016.³⁸

³⁴ http://www.apostoliki-diakonia.gr/gr_main/dialogos/SYNODHIKA_13.pdf (accesat în 22.11.2018).

³⁵ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Sfântul și Marele Sinod al Bisericii Ortodoxe – documente pregătitoare*, Editura Basilica, București, 2016, p. 54.

³⁶ <https://mospat.ru/en/2015/10/17/news123750> (accesat în 22.11.2018).

³⁷ Pr. prof. dr. Viorel Ioniță, *Sfântul și Marele Sinod...*, p. 61.

³⁸ *Ibidem*.